

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง "บทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกับการส่งเสริมสุขภาพใน 4 จังหวัดภาคเหนือตอนบน" ได้แก่ ลำปาง เชียงใหม่ เชียงราย และ น่าน โดยการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีการศึกษา ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วน 1 การวิเคราะห์เนื้อหาด้านการส่งเสริมสุขภาพสุขภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ทั้ง 7 ชื่อฉบับ (Content Analysis) ประกอบด้วย หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ลานนาโพสต์ เอกราช (ลำปาง) เชียงใหม่นิวส์ ไทยนิวส์ (เชียงใหม่) เสียงเสรีภาพ เม็งราย (เชียงราย) และไทยแลนด์นิวส์ (น่าน) ตั้งแต่เดือนเมษายนถึงกรกฎาคม 2548 โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหมุนเวียน (Rotated Sampling) ในกลุ่มหนังสือพิมพ์รายวัน สำหรับกลุ่มหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายสัปดาห์ และรายปักษ์ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คิดเป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่างของหนังสือพิมพ์ที่ทำการศึกษาทั้งสิ้น 95 ฉบับ และใช้ตารางลงรหัส (Coding Sheet) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ส่วนที่ 2 การสัมภาษณ์เชิงลึกบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเพื่อทราบถึงการพิจารณาคัดเลือกประเด็นด้านสุขภาพ บทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นด้านการส่งเสริมสุขภาพ และปัญหาอุปสรรคในการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นแต่ละชื่อฉบับ จำนวน 7 คน ในส่วนการสัมภาษณ์บุคลากรสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดใน 4 จังหวัดภาคเหนือตอนบน เพื่อทราบความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทการนำเสนอเนื้อหาด้านการส่งเสริมสุขภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ปัญหาอุปสรรคในการทำงานร่วมกันหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และ ข้อเสนอแนะ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ บุคลากรสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดรวมจำนวน 6 คน ดังนั้น จำนวนกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์เชิงลึก มีจำนวนทั้งสิ้น 13 คน

ส่วนที่ 3 การสำรวจพฤติกรรม การเปิดรับข่าวสาร ความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการดูแลป้องกันและส่งเสริมสุขภาพ ใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงสำรวจ (Survey Research) แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งคัดเลือกประชากรการสำรวจใน 4 จังหวัดภาคเหนือตอนบน จังหวัดละ 100 คน รวมจำนวนประชากรในการสำรวจทั้งสิ้น 400 คน

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นทั้ง 7 ชื่อฉบับ มีปริมาณพื้นที่ในการเสนอเนื้อหาด้านการส่งเสริมสุขภาพ คิดเป็นร้อยละ 4.14 เมื่อเทียบกับพื้นที่ทั้งหมดของหนังสือ

พิมพ์ท้องถิ่นแต่ละชื่อฉบับ และพบว่าใช้รูปแบบข่าวมากที่สุด รองลงมาคือ คอลัมน์สุขภาพ คอลัมน์อื่นๆ บทความ และบทบรรณาธิการ ส่วนทางด้านเนื้อหาด้านการส่งเสริมสุขภาพที่มีปริมาณการนำเสนอมากที่สุด ทั้งจำนวนเรื่องและพื้นที่ คือ เรื่องการให้ความรู้ความเข้าใจในการดูแลป้องกันและส่งเสริมสุขภาพ รองลงมาคือ กิจกรรมรณรงค์สุขภาพ ตามด้วย การรายงานข่าวสุขภาพ ตามลำดับ

สำหรับการพิจารณาคัดเลือกประเด็นด้านสุขภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นทั้ง 7 ชื่อฉบับ พบว่า ประเด็นปัญหาสุขภาพที่เกิดในพื้นที่ ส่งผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง และอยู่ในความสนใจของประชาชน เช่น โรคระบาด หรือ โรคภัยรุนแรงต่างๆ ที่เกิดในพื้นที่ และกิจกรรมรณรงค์สุขภาพของหน่วยงานรัฐ จะได้รับการพิจารณาคัดเลือกให้นำเสนอเป็นข่าวหน้าหนึ่งมากที่สุด แม้จะถูกจัดลำดับให้อยู่ในประเด็นรองจากข่าวหลักของหนังสือพิมพ์ก็ตาม ในขณะที่ประเด็นด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการส่งเสริมสุขภาพทั่วไปจะได้รับการพิจารณาคัดเลือกนำเสนอภายในฉบับในรูปแบบบทความหรือคอลัมน์ประจำอื่นๆ

ส่วนความคิดเห็นของบรรณาธิการหนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับต่อบทบาทด้านการส่งเสริมสุขภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนั้น เห็นว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นควรมีบทบาทส่วนร่วมในการทำหน้าที่รายงานข่าวสาร ให้ความรู้ และเป็นสื่อกลางระหว่างหน่วยงานกับประชาชนในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาสุขภาพ และปัญหาอุปสรรคต่อการนำเสนอเนื้อหาด้านการส่งเสริมสุขภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น คือ ปัญหาด้านบุคลากรงบประมาณ แหล่งข่าว ข้อจำกัดของสื่อและระยะเวลาที่มีจำกัด

สำหรับความคิดเห็นของบุคลากรสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ใน 4 จังหวัดภาคเหนือตอนบนเห็นว่า ปัจจุบันหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นของจังหวัดตนเองนำเสนอเนื้อหาด้านการส่งเสริมสุขภาพมากกว่าในอดีต และนำเสนอในรูปแบบข่าว มากกว่า รูปแบบบทความ คอลัมน์สุขภาพ และคอลัมน์อื่นๆ ส่วนปัญหาอุปสรรคในการทำงานร่วมกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น คือนักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมักให้ความสำคัญต่อการทำข่าวของบุคคล ที่มีชื่อเสียงเป็นลักษณะจากนี้ บุคลากรสาธารณสุขจังหวัดนั้นมีข้อเสนอแนะต่อการนำเสนอเนื้อหา ด้านการส่งเสริมสุขภาพว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นควรให้ความสำคัญต่อการนำเสนอปัญหาสุขภาพ และปัญหาความเดือดร้อนต่างๆ ของประชาชน การปรับปรุงวิธีการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพในด้านรูปแบบ การคัดเลือกประเด็น การตั้งชื่อเรื่อง วิธีการเขียน และ ภาษา ควรชัดเจน เข้าใจง่าย ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และ การอ้างอิงแหล่งข่าว รวมถึง การพัฒนาศักยภาพ ความรู้ความสามารถในการเป็นนักข่าวด้านสุขภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

สำหรับการสำรวจพฤติกรรม การเปิดรับข่าวสาร ความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลป้องกันและส่งเสริมสุขภาพ พบว่า เพศหญิงมากกว่าเพศชาย อายุ 31-35 ปี จบการศึกษาระดับ ปวช./ปวส. ประกอบอาชีพ พนักงานเอกเอกชน และมีรายได้ 10,001-20,000 บาท ส่วนใหญ่เปิดรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเป็นประจำ โดยอ่านเนื้อหาด้านสุขภาพจากหนังสือพิมพ์นานๆ ครั้ง และมักจะอ่านผ่านรูปแบบข่าวมากที่สุด

ส่วนความคิดเห็นของประชาชนส่วนใหญ่ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยว่า ในปัจจุบันหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังเห็นด้วยต่อ การรายงานข่าวสารสุขภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นทำให้ทราบข่าวสารสถานการณ์ความรุนแรงของปัญหาสุขภาพที่เกิดขึ้นที่และมาตรการป้องกัน และการรายงานข่าวสุขภาพทำให้เกิดการตื่นตัว ระวังระวังดูแลป้องกันตนเองมากขึ้น เช่นเดียวกับการนำเสนอข่าวกิจกรรมรณรงค์สุขภาพ สามารถกระตุ้นให้เข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์สุขภาพต่างๆ รวมถึงการนำเสนอบทความ คอลัมน์สุขภาพของหนังสือพิมพ์ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการดูแลป้องกันและส่งเสริมสุขภาพ และ เห็นด้วยว่าการใช้ภาษามีความชัดเจน อ่านเข้าใจง่ายและน่าเชื่อถือ

สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลป้องกันและส่งเสริมสุขภาพ พบว่า กิจกรรมด้านสุขภาพที่ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง คือ การใช้ข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพต่าง ๆ จากหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เพื่อสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับสมาชิกในครอบครัวและเพื่อนบ้าน ส่วนกิจกรรมด้านสุขภาพที่ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับไม่บ่อยมาก คือ การแนะนำสมาชิกครอบครัว เพื่อนบ้านให้ติดตามอ่านข่าวสารสุขภาพจากหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น การชักชวนสมาชิกครอบครัว เพื่อนบ้านให้เข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์สุขภาพต่างๆ และการแนะนำวิธีการดูแลป้องกันและส่งเสริมสุขภาพแก่บุคคลอื่นให้ปฏิบัติตามที่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนำเสนอ และกิจกรรมด้านสุขภาพที่ประชาชนไม่เคยมีส่วนร่วม คือ การเขียนจดหมายปรึกษาปัญหาสุขภาพผ่านหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และการแสดงความคิดเห็นผ่านหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น